

Kogukonnaenergeetika võimaldab kogukonnal kasu saada
Ingrid Nielsen (Eestimaa Looduse Fond)

Viimased aastad on toonud katustele paigaldatud päikesepaneelide buumi. Aastaks 2035 prognoositakse, et Eesti kodude katustel võiks neid olla tänasest kolm korda rohkem, ning katta veerandi majapidamise elektritarbimisest. Tootvaid tarbijaid on täna üle 15 000, ent kohalikul tootmisel on veel kasutamata võimalusi, mis jäävad individuaalselt ja ettevõttena tegutsemise vahele - **kogukonnaenergeetika**. Need on energiaprojektid, mida veetakse ühistulistel alustel ning mis pakuvad otsest kasu **kohalikele kogukondadele**.

Kogukonnaenergeetika algatused võivad võtta mitmesuguseid vorme: need võivad olla kogukonna omandis olevad taastuvenergia paigaldised (näiteks päikesepaneelid või tuulikud), pakkuda elektrisõidukite või -jalgrataste laadimisteenuseid või olla energiatõhususprogrammid või renoveerimisteenused. Samuti võivad need olla kogukonnapõhised energiakooperatiivid, mis hoolitsevad soojusmajandusteenuste eest või pakuvad muid teenuseid energiaturul.

Seadusandluses on kirjas kaks sarnast, detailides erinevat varianti: taastuvenergiakogukonnad ning kodanike energiakogukonnad. Ent neid ühendab sama printsiip - neis osalemine annab võimaluse olla energiatootmise ja kasutamise otsuste juures ning mõjutada seda, kuidas energiat toodetakse ning kuhu selle kasud liiguvad. Energiatarbijana oleme passiivsed turul osalejad - stepslist tuleb elektrit ja selle tarbimise eest tasume teenusepakkujale. Kogukonnaenergeetika kaudu aga jääb suur osa otsustusest kohalikule tasandile - rahalise kasu teenimise kõrvalt saab määrata ka teisi hüvesid. Näiteks energiaühistu võib otsustada, et liikmed saavad teenuseid soodsamatel või stabiilsematel tingimustel, sellega kaetakse kohaliku kogukonna ühiseid vajadusi või pakutakse kohalikele lisandväärtust pakuvatele ettevõtetele ligipääsu taastuvatele energiaallikatele.

Kogukondlik energiatootmine paigutatakse tarbimiskoha vahetusse lähedusse või kasutatakse ära vabu pindu näiteks katustel. Seetõttu puudub sel tugev negatiivne mõju looduskeskkonnale. See vähendab survet loodusele ning mõjutab otseselt ka energiakadude vähenemist. Kohalikud energiaprojektid loovad töökohti ning panustavad rohkema raha ringlemisse kohalikus majanduses. Nad vähendavad ka sõltuvust kesksetest energiavarudest, kasvatavad energiasõltumatust ja vastupidavust, eriti maapiirkondades. Kuna energiateemades osaleb tavapärasest laiem ring inimesi, siis hõlmavad kogukonnaenergiaalgatused sageli ka haridusprogramme ja korraldavad teavituskampaaniaid, mis suurendab energiateadlikkust ning -tõhusust. Sarnastele probleemidele lahenduse otsimine, ühised otsused ning ühiselt leitud võimalused projektide rahastamiseks soodustavad sotsiaalset ühtsust, tuues elanikud kokku jagatud eesmärgi ümber, julgustades nii koostööd ning vastastikust toetust. Kokkuvõtteks pakub kogukonnaenergia kogukondadele võimalust oma energiatulevikku ise juhtida, tuues kaasa mitmesuguseid sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnavalaseid eeliseid.

12 omavalitsust Eestist, 22 maaomavalitsust Hispaaniast ning kümme organisatsiooni osalevad energiakogukondade projektis „Taastuvenergiale ülemineku edendamine maapiirkondade

energiakogukondades” (EC4RURAL). Rahvusvahelise projekti eesmärk on aidata kohalikel omavalitsustel ja kogukondadel üle minna puhtale energiale, tagades samal ajal maapiirkondade ja kohalike kogukondade aktiivne osalemine.

2023. aasta sügisel alanud projekti käigus aidatakse kaasa kohalike taastuvenergia kogukondade loomisele, et tugevdada energiasõltumatust, edendada elu maapiirkondades ja vähendada energiavaesust, lisaks luuakse e-õpivara ning viiakse läbi põhjalik koolitusprogramm kohalikule kogukonnale. Projekt kestab neli aastat.

Kui soovid rohkem teada saada kogukondlikust energiatootmisest, oled oodatud osalema EC4RURAL projekti avaseminaril. Rohkem infot leiab Eesti LEADER Liidu kodulehelt <https://leaderliit.eu/ec4rural> ja Facebooki lehelt <https://www.facebook.com/eestileaderliit>